

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำแบบทีมของผู้บริหารในสถานประกอบการ

ชาย หาญณรงค์

คู่มือนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

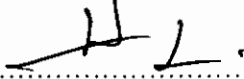
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

เมษายน 2557

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมคุษฎีนิพนธ์และคณะกรรมการสอบคุษฎีนิพนธ์ ได้พิจารณา
คุษฎีนิพนธ์ของ ชาย หาญณรงค์ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมคุษฎีนิพนธ์

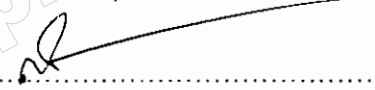

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเมธ งามกนก)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ดร.สมพงษ์ ปั่นหุ่น)

คณะกรรมการสอบคุษฎีนิพนธ์

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ ตันชนะเดชา)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเมธ งามกนก)

.....กรรมการ
(ดร.สมพงษ์ ปั่นหุ่น)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สพลณภัทร ทองสอน)

คณะศึกษาศาสตร์อนุมัติให้รับคุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แอ้มกสิกร)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2557

กิตติกรรมประกาศ

คุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความเอื้ออาทรจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเมธ งามกนก อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ที่ให้แสงแห่งปัญญา รวมทั้งพลังเมตตาที่นำพาผู้วิจัยจนถึงเส้นชัยทางการศึกษาคด้วยความสง่างาม และ ดร.สมพงษ์ ปั่นหุ่น อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่แนะนำแนวทางที่ถูกต้องในกระบวนการวิจัยทุกขั้นตอน ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วน จนทำให้งานวิจัยนี้มีความสมบูรณ์ สัมกับเป็นงานวิจัยในระดับปริญญาเอกอย่างแท้จริง จึงขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษาทั้งสองท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ ตันธนะเดชา ที่กรุณาสละเวลามาเป็นประธานกรรมการสอบคุษฎีนิพนธ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สพฉลภภัทร ทองสอน กรรมการสอบคุษฎีนิพนธ์ ซึ่งทั้งสองท่านได้ช่วยขัดเกลาให้คุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบ รวมทั้งให้คำแนะนำแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้มีคุณภาพ และขอขอบพระคุณ ดร.สมทร ชำนาญ ผู้อำนวยการศูนย์วัดกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา ที่ได้จุดประกายในการนำเสนอหัวข้อคุษฎีนิพนธ์ และให้เอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นส่วนสำคัญของงานวิจัยนี้

ขอขอบพระคุณ คุณวารินทร์ เตพละกุล ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาองค์กร บริษัท ชลบุรี อีซูซุเซลส์ จำกัด ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากทางบริษัท ขอขอบคุณพี่อ้วน คุณบิว ที่อำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงานกับทางบริษัทเป็นอย่างดี ขอขอบคุณหัวหน้างานของบริษัททุกท่านที่ยินดีเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยนี้ ขอขอบคุณพี่รุช ที่มาเป็นวิทยากรในการฝึกอบรมและให้คำแนะนำในการฝึกอบรมด้วยดีเสมอมา

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อสุเทพ คุณแม่พินิดา และครอบครัวหาญณรงค์ ที่ให้ความรักและห่วงใย ให้กำลังใจ และให้การสนับสนุนในทุกอย่างของชีวิต ขอขอบคุณน้องปีทีร่วมทุกข์ ร่วมสุข มาด้วยกันและเป็นพลังสำคัญที่ช่วยให้ผู้วิจัยได้ฟันฝ่าอุปสรรคนานาจนได้ปริญญาเอก

คุณค่าและประโยชน์อันใดที่เกิดจากคุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชา เพื่อแสดงกตเวทิตาแด่บิดา มารดา ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ทำให้ผู้วิจัยได้ก้าวสู่เส้นทางแห่งการศึกษาและประสบความสำเร็จมาจนตรงท่าทุกวันนี้

ชาย หาญณรงค์

54810117: สาขาวิชา: การบริหารการศึกษา; ปร.ด. (ปรัชญาคุษฎีบัณฑิต)

คำสำคัญ: หลักสูตรฝึกอบรม/ภาวะผู้นำแบบทีม

ชย หาญณรงค์: การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำแบบทีมของผู้บริหารในสถานประกอบการ (THE DEVELOPMENT OF TRAINING PROGRAM IN TEAM LEADERSHIP FOR ADMINISTRATORS IN ESTABLISHMENT) คณะกรรมการควบคุมคุษฎีนิพนธ์: สุเมธ งามกนก, กศ.ด., สมพงษ์ ปันหุ่น, ค.ด. 196 หน้า. ปี พ.ศ. 2557.

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำแบบทีมของผู้บริหารในสถานประกอบการ 2) พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำแบบทีมของผู้บริหารในสถานประกอบการ และ 3) ศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำแบบทีมของผู้บริหารในสถานประกอบการ โดยจัดฝึกอบรมเป็นเวลา 1 วัน ทำการติดตามหลังการฝึกอบรม 1 เดือน เพื่อรับทราบผลพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านภาวะผู้นำแบบทีมของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านเจตคติ และด้านทักษะ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ หัวหน้างานของบริษัท ชลบุรี อีซูซุเซลส์ จำกัด จำนวน 30 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ฉบับ ได้แก่ แบบทดสอบความรู้ แบบวัดเจตคติเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบทีม และแบบประเมินทักษะภาวะผู้นำแบบทีม เครื่องมือทั้งสามฉบับมีความตรงเชิงเนื้อหาและความเชื่อมั่นสูง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์สถิติบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำแบบทีมของผู้บริหารในสถานประกอบการที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนา ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำและบทบาทหน้าที่ของผู้นำแบบทีม การทำงานเป็นทีม และการสอนงาน 2) หลักสูตรพัฒนาภาวะผู้นำแบบทีม ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาสาระ กิจกรรม กระบวนการฝึกอบรม สื่อ และการวัดและประเมินผล โดยผลการประเมินหลักสูตร โดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้จริง 3) หลักสูตรการฝึกอบรมภาวะผู้นำแบบทีมมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ สามารถพัฒนากลุ่มเป้าหมายของการวิจัยด้านความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบทีมและเจตคติต่อภาวะผู้นำแบบทีมสูงขึ้นทุกคน โดยมีคะแนนพัฒนาการอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด สำหรับด้านทักษะภาวะผู้นำแบบทีมพบว่าอยู่ในระดับมาก หลังจากการติดตามผลการฝึกอบรมเป็นระยะเวลา 1 เดือน คะแนนทั้งสามส่วนลดลงเล็กน้อยแต่ยังคงอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้กลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรการฝึกอบรมในระดับมาก

54810117: MAJOR: EDUCATIONAL ADMINISTRATION; Ph.D. (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)

KEYWORDS: TRAINING PROGRAM/ TEAM LEADERSHIP

CHAAI HANNARONG: THE DEVELOPMENT OF TRAINING PROGRAM IN TEAM LEADERSHIP FOR ADMINISTRATORS IN ESTABLISHMENT. ADVISORY COMMITTEE: SUMET NGAMKANOK, Ed.D., SOMPONG PANIHOON, Ph.D. 196 P. 2014.

The purposes of this study were: 1) to study team leadership characteristics of administrators 2) to develop a training program on team leadership for the administrators and 3) to study the results of the training program for administrators. The training was done in two stages, comprising of 1 day training workshop and a follow-up for a period of one month to evaluate the results of the development and behavioral changes in the aspects of team leadership of the sample concerning knowledge, attitude, and skills. The research instruments were test, questionnaire and observation form which all met the requirement of the qualities in terms of content validity and reliability. The sample derived from a purposive sampling, consisted of 30 supervisors of Chonburi Isuzu Sales Co., Ltd.. Frequency, percentage, mean, standard deviation and content analysis were employed to analyze the data.

The findings revealed as the followings: i) The first three main aspects of team leadership were knowledge of team leadership and team leaders' roles, teamwork and coaching. ii) The training program aspects were; rationale and objectives, contents, activities, training process, training materials, and assessment and evaluation. iii) The training program addressed appropriateness for utilization and met its criteria of effectiveness. The training program helped all supervisors gained knowledge of team leadership and attitude, the result met the research requirement (growth score $\geq 20\%$). Based on an observation, their team leadership skills were at a high level. Moreover, the training were ranked at high satisfaction. The follow-up after the training showed that the scores of the team leadership knowledge, attitude and skills slightly decreased from the posttest score.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ซ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
คำถามการวิจัย.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	9
ข้อจำกัดในการวิจัย.....	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย.....	9
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
ภาวะผู้นำแบบทีม.....	12
การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม.....	34
การสร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม.....	51
แนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์.....	58
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	66
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	77
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน.....	79
ขั้นตอนที่ 2 การร่างหลักสูตร.....	81
ขั้นตอนที่ 3 การประเมินร่างหลักสูตร.....	82
ขั้นตอนที่ 4 การศึกษาผลการทดลองใช้หลักสูตร.....	85
ขั้นตอนที่ 5 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร.....	96

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	97
ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำแบบทีม.....	97
ตอนที่ 2 หลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำแบบทีม.....	100
ตอนที่ 3 ผลการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมก่อนนำไปใช้จริง.....	107
ตอนที่ 4 ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม.....	113
ตอนที่ 5 ผลการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรฝึกอบรม.....	121
5 สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	124
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	124
วิธีดำเนินการวิจัย.....	124
สรุปผลการวิจัย.....	125
การอภิปรายผล.....	127
ข้อเสนอแนะ.....	132
บรรณานุกรม.....	134
ภาคผนวก.....	144
ภาคผนวก ก.....	145
ภาคผนวก ข.....	155
ภาคผนวก ค.....	167
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	196

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	เปรียบเทียบภาวะผู้นำเดี่ยวกับภาวะผู้นำแบบทีม..... 16
2	การเปรียบเทียบปัจจัยต่าง ๆ ของความสำเร็จจากทฤษฎีและการวิจัย..... 22
3	แสดงการสังเคราะห์คุณลักษณะภาวะผู้นำแบบทีม..... 33
4	แสดงการสังเคราะห์วิธีการฝึกอบรมภาวะผู้นำแบบทีม..... 49
5	แสดงผลการปรับปรุงแบบวัดความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบทีมของผู้บริหาร ในสถานประกอบการตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ..... 87
6	แสดงผลการปรับปรุงแบบวัดเจตคติที่มีต่อภาวะผู้นำแบบทีมของผู้บริหาร ในสถานประกอบการตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ..... 89
7	แสดงผลการปรับปรุงแบบสังเกตทักษะภาวะผู้นำแบบทีมของผู้บริหาร ในสถานประกอบการตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ..... 90
8	แสดงปฏิทินการติดตามผลหลังจากการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำ แบบทีมของผู้บริหารในสถานประกอบการ..... 93
9	รายการความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำแบบทีม..... 98
10	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้จัดการฝ่าย หัวหน้า แผนกและหัวหน้างานบริษัท ชลบุรีอีซูซุเซลส์ จำกัด เกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำ แบบทีมที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนา..... 99
11	โครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำแบบทีมของผู้บริหารในสถานประกอบการ... 105
12	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับ ความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรม..... 107
13	ค่าดัชนีความสอดคล้องของหลักสูตรฝึกอบรมตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ..... 108
14	แสดงผลการปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำแบบทีมของผู้บริหาร ในสถานประกอบการตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ..... 110
15	ผลการประเมินความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบทีมและเจตคติที่มีต่อภาวะผู้นำแบบทีม ก่อนการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมและหลังการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมและ การประเมินผลทักษะภาวะผู้นำแบบทีมระหว่างการฝึกอบรมหลักสูตรภาวะผู้นำ แบบทีมของผู้บริหารในสถานประกอบการ..... 115

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
16	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อการฝึกอบรมหลักสูตรภาวะผู้นำแบบทีมของผู้บริหารในสถานประกอบการ.....	117
17	การเปรียบเทียบผลคะแนนด้านความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบทีมและเจตคติที่มีต่อภาวะผู้นำแบบทีม ก่อนและหลังการฝึกอบรมและในระหว่างการติดตามผลหลังการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำแบบทีมของผู้บริหารในสถานประกอบการ.....	119
18	แสดงผลการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำแบบทีมของผู้บริหารในสถานประกอบการตามข้อเสนอแนะของผู้เข้ารับการฝึกอบรม.....	122

สารบัญญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
2 หน้าที่สำคัญของผู้นำที่ควรกระทำตามหลักของแมคคาร์ด.....	19
3 รูปแบบหน้าที่ของภาวะผู้นำแบบทีมตามแนวคิดของฮิลล์.....	26
4 แสดงกระบวนการในการฝึกอบรม.....	39
5 แสดงรูปแบบและขั้นตอนการฝึกอบรม.....	40
6 แสดงกระบวนการฝึกอบรมของเคสเลอร์.....	42
7 แสดงรูปแบบวงล้อความต้องการการฝึกอบรม.....	43
8 แสดงรูปแบบการฝึกอบรม The Critical Events Model.....	44
9 แสดงรูปแบบการฝึกอบรมของซาง.....	45
10 รูปแบบการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ของคอลลี.....	62
11 แสดงขั้นตอนการใช้บทบาทสมมติ.....	64
12 ขั้นตอนการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำแบบทีมของผู้บริหาร.....	78